

Нова грань органічності

— Пане Анатолію, декілька слів про ваше рішення стати актором.

— Я копався сам у собі і пригадував, чому вирішив стати актором. Тато, музикант-самоучка, грав на весіллях (це потім він пішов у партію і став головою колгоспу),

Анатолій Гнатюк, артист театру, закінчив КДІТМ імені Карпенка-Карого у Валентини Зимньої. Ролі в національному театрі імені І.Франка: Кіт Бегемот у «Майстрі і Маргариті» Михайла Булгакова, режисер Ірина Молостова; Іван Барильченко у «Суєті» І.Карпенка-Карого, режисер Володимир Опанасенко; Санчо Панса у «Дон Кіхоті» Сервантеса, режисер Василь Сечін; Тузенбах у «Трьох сестрах» Антона Чехова, режисер Андрій Жолдак; Шельменко у «Шельменку-денщиківі» за п'єсою Григорія Квітки-Основ'яненка, режисер Петро Ільченко; Степан у «Коханні в стилі бароко» Ярослава Стельмаха за І.Карпенка-Карим, режисер Сергій Данченко; Голохвастов у «За двома зайцями» Михайла Старицького, режисер Сергій Данченко. Ролі в інших театрах: Актор у «Саді божественних пісень» Валерія Шевчука, театр «Сузір'я», режисер Олексій Кужельний; Емігрант у «Батьківщині транзитом» Анни Ландгоф, театр у Мюнхені «Риба і пластика», режисер Еос Шоплер.

мама — вчителька. Я родом з Хмельниччини. Дитинство минуло в селі, тільки в десятому класі переїхав до Києва. Ми, люди із села, відрізняємося від міських пробивною силою. Приїжджаємо в столицю з периферії, аби чогось досягти. Ясна річ, що треба вміти зберегти свою самобутність. Приїжджі часто глумляться над своєю природою і втрачають щось важливе в особистості, індивідуальне.

— Знаю, що ви свою «сільськуватість» шліфували за кордоном.

— Було, було... Я опинився у Мюнхені. Знімався там у двох фільмах на кіностудії «Bawariafilm», працював у двох театрах. Перший: «Volksteater». Другий «Fisch und Plastik» (Риба і пластика). Німецькою мовою працював. Це були недовготривалі проекти.

— Які режисери були пов'язані з цими роботами?

— В першому випадку це була Тетяна Лукіна, росіянка, в другому — знана в Баварії німецький режисер авангардного напрямку Еос Шоплер. Вистава, в якій я брав участь, складалася з двох п'єс: «Дачники» Максима Горького і «Батьківщина транзитом» сучасної німецької авторки Анни Ландгоф. Я грав іноземця, поляка в Німеччині, у «Батьківщині транзитом».

Недавно на запрошення російського культурного центру «Мир», що в Мюнхені, я побував на «Пушкінських днях». (До речі, через цей російський центр ми робили виставу про Лесю Українку). Мене було запрошено читати Пушкіна українською, зокрема вірші, в яких він писав про Україну. А ще я виконував наші народні пісні. Це була широка культурна акція, яка включала виставку картин і т.д.

— Але ви вирішили, що актор не може себе реалізувати за межами батьківщини?

— Стовідсотково. Я не так давно був у Мюнхені і знову зустрічався з Еос Шоплер. Вона якраз ставила нову виставу і запитувала, чи міг би взяти участь у новому проекті, що пов'язаний з Шекспіром. Але актор, і це вже аксіома, не може існувати поза межами мови, якою працює. Співакам чи артистам балету значно легше пристосуватися. Крім чужого мовного середовища, впливає інша атмосфера. Там я майже до фізичного болю відчув, що живу не своїм життям, що тільки роблю вигляд, ніби мені це близько, а насправді все чуже: глядач і акторська атмосфера. Німці раціональні і стримані, навіть холодні, а тому ідея висловлюється в них у зовнішній експресії. Ми відкриті, імпульсивні, і наша виразність іде від душі. Можливо, це мої суб'єктивні враження.

Відчуття професії та себе в ній прийшло з роками. Я любив ролі у театрі Франка, але це була тільки симпатія. А справжнє кохання, смертельна любов, як у Кармен Проспера Меріме, до мене, на жаль, прийшло тільки після тридцяти років. Можливо, я повинен був щось пережити... Чомусь саме за кордоном відчув себе актором, якому є що сказати. Там я усвідомив, що моя слов'янська театральна школа, і те село, в якому виріс та яке хочу в собі зберегти, — вони інші, але саме цим я цікавий.

— Пропрацювавши в театрі імені І. Франка, ви звідти втекли, а тоді повернулися?

— Я закінчив КДІТМ у В.І.Зимньої, була у нас дуже цікава дипломна вистава. П'єсу написав Богдан Жолдак за мотивами водевілю Васильченка «На перші гулі». Він назвав п'єсу «Купальські бувалиці». А режисером цієї вистави був Ігор Афанасьєв, який працював у театрі Франка і запросив головного режисера Сергія Данченка подивитися. Я грав роль Тиміша, а Олену — Інна Капінос. Дякуючи цій виставі, ми легко опинилися в славетному театрі. Але я мусив піти в радянську армію, а повернувшись, це був десь 87-й рік, гарно вписався у репертуар театру. Ірина Молостова бере мене на роль Бегемота у виставу «Майстер і Маргарита» за романом Булгакова, Афанасьєв — на роль кума у «Конотопську відьму», попадаю у «Візит старої дами» за Дюрренматтом (епізодична роль Сліпого). Потім зіграв Чорта у виставі «Ніч перед Різдом», режисер Ігор Афанасьєв, Клоуна в «Прощальній виставі» на малій сцені.

Згодом почав виступати на естраді разом зі своїм другом Сергієм Калантаєм. Палац «Україна», гастролі, вабив розмах. Тоді дуже активно працював «Укрконцерт». Я пішов з театру імені Франка у Театр на Подолі, колега Калантай працював в цьому театрі, і ми гадали зробити його базою для розвитку нашого дуєту. Але Сергій дуже часто їздив на гастролі за кордон, а потім випадково затримався там і я. Я розсилав фото в театральні і кіноагенства, яких в Німеччині дуже багато, а крім того, чим тільки не займався: і на вулиці співав, акомпануючи на баяні, а мені гроші в капелюх кидали, і водієм був, і в квітковому магазині букети та вінки складав...

Коли франківці в черговий раз були там на гастролях, я прибіг до Сергія Володимировича: «Рятуйте! Чи можна мені повернутися у театр?» Він сказав, що добра слава про мене ще живе. Спочатку я ввійшов у свій репертуар. А далі зіграв Івана Барильченка (одна з головних ролей у «Суєті» Карпенка-Карого).

Але ось приїжджає, знову ж таки з Мюнхена, російський режисер Василь Сечін і ставить у нас «Дон Кіхота» та запрошує мене на роль Санчо Панси. Це спірна вистава, але в ній була для мене та масштабна роль, де можна себе перевірити, викластися. Це був авантюрний задум, бо я захудлий і замолодий для Санчо Панси. Спочатку працював з недовірою, але персонаж мене втягнув.

До того, в «Королі Лірі» в Данченка я зіграв Освальда, але роль не така велика, щоб можна було розігнатися.

Далі Андрій Жолдак запрошує мене на Тузенбаха в «Трьох сестрах». Був дуже цікавий період роботи в 52 аудиторії. Вийшла камерна вистава, яка багато втратила після перенесення на велику сцену.

— Ви спокійно вписалися в особливу логіку «Трьох сестер» Жолдака?

— З першої репетиції. Я спочатку був призначений на Кулігіна. Я працював над Санчо Панса, тому на репетиції не ходив, а коли відбулася прем'єра «Дон Кіхота» і я прийшов, Жолдак каже: «Толя, поспробуй барона Тузенбаха». Я одягнув шинель, і мене понесло.

Потім мені пропонує Петро Іванович Ільченко зіграти Шельменка-денщика у однойменній виставі Квітки-Основ'яненка. Дуже захопився цією роллю і зрозумів Шельменка як українського слугу двох панів, як Фігаро, як Труфальдіно із Бергамо, але разом з тим як код українця. Весь час нас хтось гнобить: або татаро-монголи, або поляки, або совети (в поганому розумінні цього слова). Ми навіть відмовились від гриму для Шельменка, щоб показати його сьогоденність. Шельменко завжди виходить переможцем. Бачите, зарплат нема, але всі гарно одягнуті, машини дорогі бігають, в очах українця оптимізм. Це феномен нації.

Потім Сергій Данченко запрошує мене у виставу «Кохання в стилі бароко» на роль Степана. Можливо, Шельменко і Степан трохи схожі. Була небезпека повторити Шельменка. За цю роль висували мене на «Київську пектораль» в номінації «Краща роль другого плану». Вистава йде дуже гарно, постійні аншлаги.

Вперше я відчув сповна магію режисера Сергія Данченка. Він майже нічого не говорить, він кількома фразами спрямовує актора на вірний хід, дає свободу, і актор гордо

■ Анатолій Гнатюк
(Голохвастов)
у виставі
«За двома зайцями».

■ Анатолій Гнатюк
(Степан) і Ляля
Руснак (Ярися)
у виставі
«Кохання в стилі
бароко».

■ Анатолій Гнатюк
(Шельменко)
у виставі
«Шельменко-денщик».

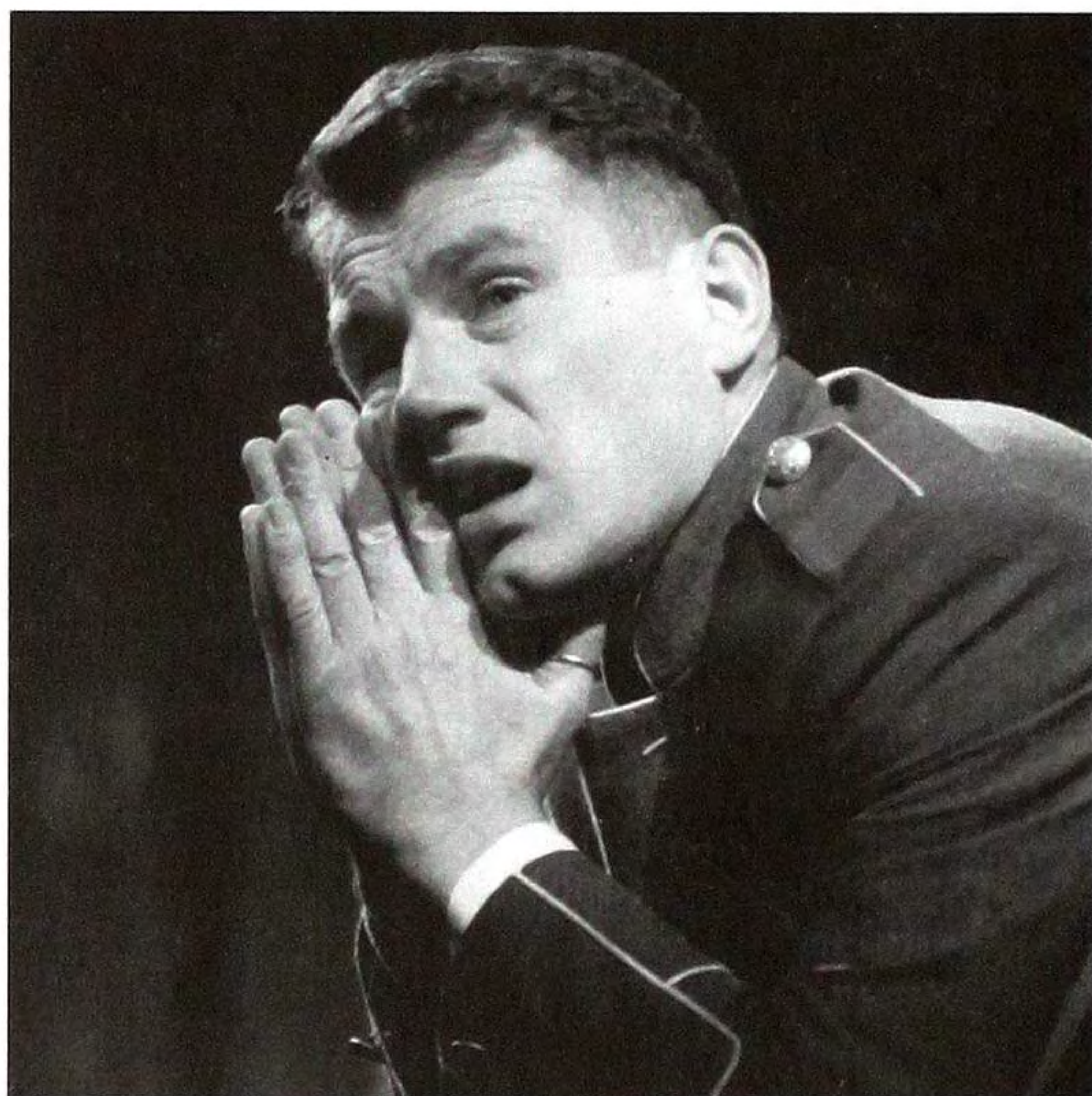
Фото Олександра
Ктиторчука

А
справжнє
КОХАННЯ
прийшло
тільки
після
тридцяти
років

Всім хотілося солоденької цукерочки

відчуває себе співавтором. Це підключає до роботи внутрішню енергію. Мені з Данченком дуже легко працювати. Не боявся нести імпровізацію на репетицію навіть тоді, коли знав, що вона не дуже вдала. Треба шукати і показувати режисерові все з напрацьованого, бо «невдале» може виявитися найпотрібнішим.

Коли Сергій Володимирович взяв для роботи «За двома зайцями» (а це давня мрія моя: Голохвастий, Хлестаков і Остап Бендер) і я не побачив себе в розподілі, то був схвилюваний до сліз.

— А хто був?

— Богдан Бенюк і Віталій Савчук, двоє прекрасних, геніальних наших акторів. Я подав заявку, і вийшло так, що залишився один на роль.

Мене приваблює феномен цієї п'єси. Вона написана на початку віку і настільки залишилась актуальна. Сто років пройшло, а в нас, виходить, нічого не змінилось. В нас так багато голохвастових, які хочуть пробитися нагору до багатств, їздити на хороших машинах, одягатися від Кардена. А не від Подолу. До речі, про Поділ: «Не все так погано у нашому домі». Такий епізод з життя українського актора. Для одного дуже відповідального концерту «Золота Фортуна» в Палаці «Україна» мені був потрібен шикарний смокінг... На жаль,

не соромлюсь у цьому зізнатись, смокінга у мене взагалі нема (не кажучи вже про шикарний). І ось ця інформація дійшла (через мою добру знайому, журналістку) до магазину «Європейська ділова мода», що на Подолі, до його директора Валерія Миколайовича. Реакція була моментальною: мені зателефонували і люб'язно запросили прийти вибрати найкращий смокінг для участі в концерті, і все це безкоштовно. Приємно, що Поділ місцями зберігає традиції романтизму і добра.

Але повернемося до голохвастових. Напевне, вони йдуть на компроміс зі своєю совістю, женяться на тих, кого не люблять. Хоча я свого Голохвастова дуже щиро робив. Він увібрав інші образи, які я створив: Шельменка, Степана, Санчо Панси, навіть Річарда III. Голохвастов — хамелеон, він змінює забарвлення. Коли він розмовляє сам із собою — він фантазер, з батьками Проні Прокопівни — естет з вибраного товариства, з Галею — він просто від щирого серця закоханий (того й погорів), з її мамою Секлотою або з іншими людьми на базарі — свій хлопець, любить жінок, любить потанцювати, випити. Я його зображав не тим мужчиною, який бачить Проню, змушує закохатися і обманює. Він намагається обманути самого себе. Я виступаю адвокатом свого персонажа. Він шукає в Проні позитивні

якості, йому починає ввижатися, що він її кохає, а схаменувшись, каже собі: «Schade» (німецькою «жаль»), це не героїня мого роману». В принципі, він не повний падлюка чи альфонс. В історії з Галею він взагалі не винуватий: просто побачив красуню і закохався. Якби він був хитрий і підлий, він би ніколи так не погорів. Він не може стримати буйство у своїй душі і йде в пашеку Мінотавру, на іменини Секлити, до Галі. Навіть сватається. Його повело. А наступного дня хоче одружитися на Проні, як було вирішено. Він програв через свою щирість і відвертість. Шекспірівський герой, ясна річ, вибудував би все хитріше.

— Хто шлягер Поплавського включив у виставу?

— Я. Данченко хотів зробити виставу, де підкреслювався би місточок між часами, тому й костюми такі, тільки з сучасними елементами, і словечка теперішні проскакують. Декому з глядачів не подобається вистава, але «нечого на зеркало пенять, коли рожа крива». Данченко, хоче того чи ні, але завжди відображає проблеми суспільства, в якому живе. Секлита, наприклад, немов батоном б'є всіх своїми вульгарними манерами. Багатьом здається, що вистава вибивається з жанру. Всім хотілося солодкої цукерочки. Але в нас немає тої романтики, що була на початку віку, проблеми повторюються вже в іншій якості. Соціальна нерівність розриває людей. Я бачу це навіть по своїх друзях і не тому, що поганий я чи вони; просто час розставляє людей по різних берегах.

Прекрасна драматургія, милі персонажі, але театр проковтнув цей матеріал, і проявилися недоліки суспільного організму.